præſtito in cibum Manna, ſuper miraculum panis maius miraculum fit; equidem ſenſus informabant accidentia illius ſubſtantiæ, & non inhærebant ibi. Iurè guſtantes Manna, dicunt mutuò: *Quid eſt hoc?* Totum gratiæ nutrici debetur Dei, non ſolùm in mirabili cibo, ſed in ſaporum accidentium modo; non in ſubſtantia panis, ſed in voluntate comedentis: igitur novum, quòd per ſe ſubſiſterent, quia haberent quò inhærerent. Denique: à nonnullis Philoſophis dicitur ex ſe cunctam ſubſtantiam naturalem nequid habere diſcriminis; & ſolùm diſtingui iuxta accidentium ſpecies. In pane delicioſo & ſuaviſsimo Manna, meritò demiratur Iſraël, quippe ignorat in hoc, quod deguſtat, quid ſit hoc; cùm in ipſo non ſit accidens varietate ſaporis, ſed duntaxàt in arbitrio voluntatis. Mutatur ſeu immutatur panis ſubſtantia, præut variantur accidentia: excitatque admirationem, talem deguſtare panem & multiplicis ſaporis; haud inhærentis in ipſa ſubſtantia panis: quippe dignum admirationis omnimodę, etiam in elevatione ſubtilis intelligentiæ quòd in Manna ¦ ſubſtantia mutarentur accidentia, & mutatione accidentium non mutaretur ſubſtantia. Dominus, ut modulatur *Arator*. d. I. v. 21.

Exod. 16. 15.

Contulerat per ſigna fidem: miracula rerum
Non poterant celare Deum.

15 Scrutemur itaque Euchariſtiæ ſacra arcana, ſi hæc præcurrenti ſignatur dona figurà. Mirabilia Manna guſtato pane, cognoſcebant iuſti, qui vocantur filij: *Ut ſcirent filij tui, quos dilexiſti*: at erat maior ſcientia, quia panis iſte figura (eſtò mirabilis cibus) panis vitæ & intellectus; ut divina generoæſsimè gratia confirmaret mirabilia per facta mirabiliora. Unde Siradices Numini dicit: *In conſpectu eorum magnificatus es in nobis.* Quid *In nobis?* Si *in conſpectu eorum*; magnificatus eſt in illis: cur igitur dicitur in nobis magnificentia, dum illis conceſſa gratia? Quia in ſuavitate panis, quæ vincuique prodibat; dulcedinem, quam in filios ſervabat, oſtendebat. Hinc infit: *Innova ſigna, immuta mirabilia.* HRaban. *Tranſi in nova miracula.* Quid utique innovandum, ſi quod patratum, admirabile prodigium? In quid novum erit tranſitus; ſi varietate ſaporis & dulcedinis, ad quod quiſque volebat convertebatur mirabilis cibus? In oppoſita miracula, rei & modi novitate ſignanter mirabiliora: de pane ſcilicèt, quo plus eſt, miraculoſo Manna; ad Euchariſticum panem, quo non plus. De figura Sacramenti in Sacramentum; ubi compendium miraculorum, modo novo & inaudito: equidem maius miraculum immutato miraculo; quoniam ſi miraculum Manna, panis ſubſtantia & non accidentia; in Euchariſticò pane accidentia videntur, ſed ſine panis ſubſtantiæ.

Ubi ſup.

Eccli. 36. 4.

Verſ. 6.

HRaban.

Quomodò Euchariſtia miracula pani Manna, & ſimilia, & diſsimilia?

16 Intelligitur haccine panis novitate, atque modi mutatione, periodus Salvatoris inſignis; cum de pane Euchariſtico loqueretur Iudæis. Panis vivus & verus ego ſum. Sicut Manna in cibum de cœlo deſcendi. Fideles in Sacramento manducabunt panem hunc: at *non ſicut manducaverunt patres veſtri Manna.* In modo deſignatur differentia, ut videantur ex pane & in pane nova miracula. In pane Manna erat forma ſubſtantialis, & accidentales proprietates diverſitate ſaporis. In Euchariſtico pane, ſunt panis accidentia, verùm aliena divina ſubſtantia; quia ibi verè corpus meum: & cui ſacramenti panis cœleſtis cibus, haud veſcetur, ſicut patres veſtri manducaverunt Manna; quoniam hìc immutantur mirabilia, ut fiant maiora: igitur ſi ibi magnum, quòd accidentia panis non à ſubſtantiali pane, ſed aliunde; in ſacramento Euchariſtico, maius profectò, quòd ex ſubſtantiali forma, ſubſtantia corporis mei, atque panis accidentia. Per accidentia quæ guſtantur, ſpecies ſubſtantiarum cognoſcuntur. Dum exponitur Euchariſticus panis; ſpecies cognoſcitur per contrarias ſpecies: igitur in ſpècie panis corporis Chriſti eſt ſubſtantia, & non panis ſubſtantia, ſed accidentia. Aliquomodò prædictum, dum Manna primò guſtatum. *Cùm vidiſſent filij Iſraël, dixerunt adinvicem: Quid eſt hoc?* Si hoc vident, hoc quid erit? Erit hoc? Plus quàm hoc eſt: igitur ſi per viſum definitur, multò plus quàm quod videtur. Aptior erit cogitatio, in Altaris incomprehenſibili ultra cognitionem ſacramento. Panis videtur, panis guſtatur: quid eſt hoc? Hoc? Nullo modo: ita dicit, cuius divina inſtitutio. Hoc non hoc. *Hoc enim corpus meum.* Hoc quod videtur plus eſt: hoc non hoc: igitur videntur veri panis accidentia; ſed in ſpęcie panis veriùs corporis Chriſti ſubſtantia.

Ioan. 6. 59.

In Euchariſtia corporis Chriſti ſubſtantia, atque panis accidentia.

Ubi ſup.

Matth. 26. 26.

17 Vacuæ menſæ olim dicebantur, ſi ſolo pane ornarentur. Unde Sophocl. in *Electra*, v. 194. dicit:

Vanis inſiſto menſis.

Vacuis, ſine dapibus: ſubdit Ioann. Baptiſt. Gabia. Paratur nobis menſa vacua,

Sophocl.

ſed

ſed pleniſsima: in qua nec panis, ſed panis ſpecies, alimentorum copia in delicias, præut appetierit voluntas; igitur dulcedine manducabit, quod cuique placuerit. Guſtate & videte: invenietis enim ubi panis non eſt cibus; nihil minus ad cibum, quàm Chriſti corpus: quo quidem ut torrente voluptatis inebriabitur anima, eò quòd in in ſanguinem eius & transſubſtantiantur vina. Verum, quod Profanus finxit in portentum.

Euchariſtia plena menſa.

Vidit, dum dona imponeres aris
(Horrendum dictu) latices nigreſcere ſacros
Fuſaque in divinum *ſe vertere vina cruorem.*

Virgil. Æneid. v. 451.

Quod refert, ſemel factum: apud Valer. Maxim. I. *cap. 6. Vinum in ſanguinem nec ſemel, ſed iterùm & tertiò converſum eſt.* Præſtat cum ſumma gratia Salvatoris inſtitutio in Saeramento; quippe hoc portentum continuò: equidem ſi ibi vinum in ſpecie ſanguinis: hic ſanguis Ieſu-Chriſti, ac vini tantùm ſpecies. Idem omnibus, & totus ſingulis.

Valer. Max.

Et omnibus ſingularis.

——Aureum ò tempus!
Non ſic libera tunc vina fluebant,
Nec tardum ſeges occupabat annum.
Unà veſcitur omnis ordo mensà:
Parvi, fœmina, plebs, eques, Senatus.
Libertas reverentiam concepit.

Statius I. *Silv.* 6 à v. 40.

18 Omnes itaque ſedent cum coronis, amicti ſtolis albis, & palmæ in manibus eorum, triumphum in convivio proclamatium: imò omnes coruſcantes ſplendore, ex immenſo, fulgenti lumine cibi. De pectinibus marinis, à quibus ſplendor æquoris, ait *lib.* 9. cap. 33. Plin. *Igne lucentes in tenebris: etiam in ore mandentium.* Hi à Raviſ. Textore vocantur *Dactyli*, de quibus, *lib.* 7. *cap.* 41. infit: *Remoto lumine, in tenebris alio fulgore claret. Lucet in ore mandentium, in manibus, in veſte etiam decidentibus guttis; ut etiam natura videatur eſſe in ſucco, quem habent in corpore.* Videntur nunc homines ſacris in menſis, ſicut piſces maris? Myſterium totum obijcitur devotioni, ubi Chriſtus Dominus iam glorioſus diſcipulis apparuit in littore. *Ut ergo deſcenderunt in terram; viderunt prunas poſitas, & piſcem ſuperimpoſitum & panem. Venit Ieſus, & accipit panem, & dat eis, & piſcem ſimiliter.* Videmus ſimul piſcem, ignem & panem. Exponit Sedulius, ubi ſupr. *num.* 7.

Plin.

Piſci, Dactyli condito.

Text.

Ioann. 21. à 9.

Illuminantur, qui Euchariſtiâ veſcitur

——Quiſnam ambiget unam
His rebus conſtare fidem? quippe ex aqua piſcis,
Chriſtus adeſt panis, Sanctus quoque Spiritus ignis.

Sedul.

Præmiſſoque ignis ſplendore, piſcis ſociatur pani; quoniam ex eſu Euchariſtiæ (in cuius pane Chriſtus, divinus Dactylus) ita copia radiorum; ut fulgeat etiam in ore mandentium: prævalente in ſucco mirabili lumine; ſicut Chriſtus ad cibum habet in corpore. Crucius in *Pſalm.* 34. accinit:

Diſcite quo foveat iuſtos ardore: beatos
Illos ſcietis eſſe, qui fidunt in eo.
Hunc ardete pij, claro rutilabitis igne.

Cruc.

DIDASCALIA V.

Malæ nonnumquàm cauſæ patroni peſsimi.

1 SEmper magnatum temeritas vel in ipſis flagitijs quærit plauſum, & iuxta leges; ſaltem coloribus exitum; ne cognoſcatur flagitium uti flagitium: igitur tota illorum ſolicitudo comiſſo ſcelere; malè agere, & benë audire: quovis illorum vulnerante vanam arrogantem gloriam; modò publicis turpibus actis, vox vel levis conciliaverit invidiam: honorem enim arbitrantur dignitatis, non eſſe ſed iudicari innocentes. Quia ex patientia gliſcit horum arrogantia; multoties non eſt patientia: fiuntque meditatò peiora; ut vel maximis, leves ſopiantur dolores, ſuavitate acerbæ conſuetudinis: vel ut credatur à ſubditis quicquid factum (quia à Rectoribus factum) ſatis ad licitum; quantumvis fuerit ad lubitum.

Potentiū ſuma inſolentia, quia impunita.

Quid reſtat niſi cuncta novo confundere luctu?
Hæc fatus, ventis veluti ſi fræna remittat,
Diſpoſuit nefas, vitijſque florentibus audax
Elicuit preſſas tenebroſo è carcere leges.

Claud. I. in Rufin. v. 17.

Verùm cùm hæ à cæca lubidine; poſito in lubrico pede, dant præcipites in manum, de qua non poterunt ſurgere: minimèque illos pœnitet iniuriarum, ſed tantùm dolent, non invenire temeritatis exitum; quantumvis fingant, quantumvis commenta referant; quoniam ex actis in cauſa, conſtabit abuſu poteſtatis inſolentia (qua & iniuſtitia cognoſcitur, & impetus violentia manifeſtatur) ut expellatur à dignitate propter pravum ac tyrannicum regimen; qui furebat in regimine per traditam dignitatem.

Aſtus in deaurationem criminū.

Quid

2 Quid hoccine in articulo fiet? Non corrigitur vel correptus, quem non pœnitet. Nullum ius in cauſa: leges ſunt contrà. Non causà inauditâ proferenda ſententia. Ergo diverſis coloribus inaurentur vel falſis teſtibus, vel legibus vacuis, acta; vt malignis advocatis, non ſolùm habeant exitum, ſed plauſum, quæ graviſsimum iure merebantur ſupplicium: minimè cauſa digna patrocinio; ſed obtinebitur auro: equidem cùm rabularum utcumque lingua vænalis; iuxta pondus aureorum inferent leges, Senec. in *Hercul, furent.* v. 405.

Queritur cauſidicorum auxiliū, ut vincant arte.

Improba cupidine acti,
Quæritur belli exitus, non cauſa.
Solicita tanti pretia.

Senec.

At quid inde ex huiuſmodi peſte? Quod, minus peccatum eſt crimine, quàm abſolutione: etenim numquàm in quietem caput ſine cerebro inclinat; quouſque iudices ſimiles ſui per rabulas reddat: ut pro ſcelere deſignatâ victoriâ, iugulata proculcetur innocentia, & floreant ubertim vitia; queis flagitia arrident, nec nocua nocent, quoniam non ſolùm proteguntur, ſed legibus colorantur: igitur cauſidicorum illegum induſtriâ, ſemel partâ in lite victoriâ; vulgus omittit, utra pars in illa ius habuerit. Iuſtè cenſendus pugnaſſe qui vicit.

In munere magis furioſi, quia muneribus indulti.

——————*Miſerabile nomen!*
Omne malum victi, quod ſors feret ultima rerum.
Omne nefas victoris erit, furentibus arma.
Victrix cauſa Dijs placuit; ſed victa Catoni.
Hæc acies victum factura nocentem.

Lucan. 7 *Pharſ.* à v. 120.

3 Hi protectores vigent iniquitatis, abominabiles in ſtudijs ſuis; fulcra ſcelerum, columnæ flagitiorum, baſes criminum, aſylum iniquitatum, cunctis inviſi, malè audientes vel ab ipſis fautis: ſiquidem haudquaquàm ſine pudore auderent ni mala; in illegum colore legum cogitarent patrocinia. Tertullian. 1. *Contra Marcion.* à v. 174.

Rabulæ malę beſtię.

Extremum facinus verbis extendere nolo,
Aut omnes cauſas, aut ſemina dicere cuncta;
Infandoſque homines, atque organa ſæva draconis,
Per quos nunc tantum ſceleris ſine teſte locutus:
Semper factorem iuris culpare laborant.

Tertul.

Hæc audacia ex parte culpæ: ſed illa ex prurigine avaritiæ. *Quid ſi flere me vetes* (inquit Seneca Rhetor, *Controverſ.* 1.) *cum vidi hominem calamitoſum? Quid ſi vetes, propter aliquod honeſtum factum, periclitari? Quædam enim iura non ſcripta; ſed omnibus ſcriptis certiora ſunt. Commune hoc ius generis humani eſt. Nemo invidioſum ius poſtulat, quod alteri profuturum. Hoc non tractandum, tamquàm quæſtionem: eſſe tamen potentius, quàm ullam quæſtionem.* Nihil impudentius horum rabularum arrogantià, quorum verboſitati videntur cedere iura; ut pipere, pluſquàm ſale, accinit Ovven. *lib.* 4. *Epigram.* 59. Loqui ſuum unicuique præſtant ius; ſed ex olla conſcientiæ, non ex iure. Aptè quadrat, quod Bernard. dicit, de *gradib. Superb.* n. 41. quæ videris, *Tautolog.* 10. D. 2. n. 8. Garrulitatem auctoramen putant, & parati ad lites tumida iactant, turbiniſque ſimiolæ fulmina intonant, balatroneſque nubium crepitu tonant. Ex his unum Marc. Seneca audivit ſibi blandientem, inſigniores in arte phantaſticè ſuperantem, ſe inter maximos pingendo maiorem; & ut faſtum retunderet, pupugit aures, dicens: *Et ſi cloaca eſſes, magna eſſes.* Ita quo ſupr. in *Præfat. excerpt.* lib. 3.

Marc. Senec.

Van & ſeductores.

Idem.

4 Quorsùm dirigitur ars? In oracula ora Iuriſprudentium; verùm in peſtem verba rabularum dicologorum; qui titulo cauſidici, cauſarum abominabilium advocati, corruptores legum, ac ſeminatores litium: vocibus & clamore tundentes aures, non ratione litigia excitata dirimentes: *qui cùm ſentiunt ſe causà inferiores* (ait Eraſm. 4. *Apopht.* in Cicer. n. 3.) *ad furioſa iurgia confugiunt: & quoniam non poſſunt perſuadere ratione; ſententiam extorquent improbitate.* Quam moleſti, dicit Sueton. in *Claud.* cap. 15. *Adeo Cauſidicos* (ait) *patientià ſolitos abuti, ut deſcendentem è tribunali, non ſolùm voce revocarent; ſed & laciniâ togæ retentà, interdùm pede apprehenſo, retinerent.* Ipſe de inſolenti dedecore, & audaciæ gravamine queritur apud Herculum, poſt fatum. *Tuſcis* (inquid) *quantum miſeriarum pertulerim; cum cauſidicos audirem.* In Seneca in *Ludo.* Claudius lamentabatur de abuſu patientiæ: ipſi de funere Claudij, quem aſtu & faſtu hinc inde ſolebant flectere. *Omnes læti, hilares* (inſit Stoicus) *cauſidici plorabant, & planè ex animo. Iuriſconſulti è tenebris procedebant, vix habentes animas, tamquàm qui tum, maximè reviviſcerent. Ex his unus cùm vidiſſet capita conferentes, & fortunas ſuas deplorantes cauſidicos; ait: Non ſemper Saturnalia erunt.* Plorant cauſidici, ni iudices ſtupidi & fatui; quippe non placet cognoſci: ſi cogniti, ubi non noceant, exulare neceſſe.

Legum corruptores.

Eraſm.

Sueton.

Gravamen intolerabile.

Senec.

Canes inferni.

Petron.

Cerberus forenſis erat cauſidicus.

Ait Petron. in *Fragment.* v. 31. Cerberus, propriè: erat in foro, qui in cauſarum tricas egreſſus eſt ex inferno. De Cerbero Natal. Comes, 3. *Mytholog.* cap. 5. inquit: *Cuſtos ante Plutonis fores recumbebat: qui omnibus ingreſſuris humaniſsimè blandiebatur; at neminem patiebatur exire, ſed omnes egreſſuros altiſsimis, & maximè horrendis latratibus deterrebat.* En cauſidicus forenſis Cerberus. Cunctos in baratrum ſuſcipit, neminem reſpuit: blanditur ut in litem ingrediantur, quo duce in infernum ſummerguntur, tot blanditijs, tot fallacijs, & glomeratis embolijs; ut ſiquis ſemel illo texuerit litigium, nequaquàm habebit exitum. Cerberus eſt cauſidicus. Canis eſt, & triceps, & trifaux, & trilinguis, & tergeminus. Ut triceps conſilia in fallaciam mutat: ut trifaux, ſubſtantiam devorat: ut trilinguis, prævaricatur uſquequaquè: tergeminus utitur ſemper vafritie: denique uti canis, ſiquis removeri à litis flammis proponat; ne exeat in tutum, inceſſanter allatrat. Horrificus triplici ſic canis ore petit: Nunc in meta? Modò cum palma invitante victorià, & toto iure fulminante iuſtitià, ceditur cauſa? Propè finis. Utique divitiarum litigantis. En cauſidicus forenſis Cerberus. Haud aſſentietur egredi clientem niſi ſit nudus.

Natal. Com.

Cur dicuntur Cerberi forenſes?

Denudāt clientes.

Cedet immanis tibi blandienti,
Ianitor aulæ.
Cerberus: quamvis furiale centum
Muniant angues, caput eius, atque
Spiritus teter, ſanieſque manet.
Ore trilingui.

Horat. 3. *Od.* 2. á v. 15.

5 Formidandi, qui bilingues: quid & trilingues & canes? Dea rabularum dicta *Themis*, quæ etiam *Furia*, & *Parca*. Stuck, de *Sacrific. Gent.* cap. 41. & nos in *Ephemer.* 11. *Ianuar.* n. 2. etiam dicta *Carmenta*, quæ inſana & fatidica. Hinc cùm in anni principio aliarum artium Numinibus patronis, offerebantur munera; litem cauſidici nugivenduli in omen felix magni quæſtus, deferebant. *In artis demonſtrationem & libationem*: ſubdit Paulus Marſus in illud Ovid. 1. *Faſtor.* v. 165.

Quæ Dea Themis?

Litis illi donum.

Marſ.

——*Mirabar, cur non ſine litibus eſſet*
Prima dies anni.

Ovid.

Ubi Anton. Conſtant. *Agitabant ergo cauſidici* (ait) *particulam aliquam ſuarum litium; ut ſolitum opus teſtificarentur, & aperirent artis profeſſionem.* Hoc peſtilens exercitium horum ardelionum, in Reipublicæ exterminium, malignitates foventium, & alienas fortunas devorantium; quorum opus meritò dicitur dicatum Parcæ, conteſtatà lite: equidem cum cauſidicis verſari, eorum inſanias, audire, ineptias celebrare, ſomnia extollere, voluptuosè decipi, atque de iniurijs gratulari, ſimulque vulnera lucellis copiosè ſolvere; non ſolùm moleſtum eſt, ſed ut Parca gravis infernalis mors. Furiæ nomine prævenit, quid cum illis in litibus contigit: igitur præter cenſus vacuitatem, illuſamque panurgiæ ſtrophis vaferrimè mentem; creſcit dolentium calamitas: à Furijs litigantes agitati (ut plus torqueantur) perducuntur ad Furias, armatas viperis & flagellis; ut fatuos ſeducant legum fictarum oraculis.

Anton. Conſt.

Sunt rabulæ Peſtis reipublicæ

Et furiæ inferni.

6 *Athenis in foro ubi agebantur cauſæ* (refert Zenobius *Centur.* 5. *Proverb.* 2. & Cauſsin. *lib.* 2. *Symb.* 52.) *Lycus, quidam dæmon, ſculptus ſtabat, agninà pelle, ſpecieque lupinà; apud quam ſycophantæ pecunià corrupti, verſari conſueverant, velut apud Deum, ſui quæſtus præſidem.* Breviter imago, & officia rabularum, aurum litigatorum rodentium; qui pellibus agni à fatuis inveniuntur ſpecie lupi, traditi diabolo (veteratori genio) quin iuri intendant, uti ſycophantæ; modò pecunia corrupti: igitur illis tenor legum, tantùm aurum, quæſtus iurgium, ius lucra veritas emolumenta: ut ſycophantijs ac technis proterant veritatem, emungant divitem, damnent innocentem, colorent falſitatem, calcent virtutem, vitia defendant, per nefas cenſus acquirant, licitis vel illicitis cauſis (quia mancipati iuri & poteſtati dæmonis) utcumquè & ubicumquè ſemper miniſtri ſatanæ. O pectus vafrum, domicilium dæmonum! Redde quod accepiſti (ait Sariſberienſis, de *Nugis curial.*) *quoniam contra veritatem feciſti, iniquitati affuiſti, iudicem fefelliſti, iuſtam cauſam oppreſsiſti, & denique de falſitate viciſti.* Ingenium enim rabularum eſt diabolicum ingenium.

Zenob. *Imago Lyci dæmonis.*

Illorum conditiones.

Ioann. Sariſb.

Fingere nunc didicit cauſas.

Tibull. 1. 6. v. 11.

Et leges novas; quippe placet meditatum quæſtui embolium, maximè ornatum auctoramine legum: nec facilè protectionis iniquæ cognoſcitur falſitas; dum ad fidem falſitatis accedat iuris auctoritas: verùm totum verba & verba, ventoſa ampulla, quæ prolata in ſtultorum fallaciam: &

Dęmones forenſes.

Oraculum Mercurij.

quamvis ex abrupto venerunt primum in buccam a quibus cauſa maximopere petita, efferuntur in altum tamquam oracula. Memoriam pulſat, quod *Tom.* 5. *T.* 10. *num.* 33. ex Pauſania, præmiſi de Mercurio Forenſi, è modo & celebritate oraculi. Ibi eius marmoreum ſimulacrum, cui in donum offerunt nummum. Si quid cliens vult interrogare; aurem ori imaginis congruit admovere. Audit (ſi audit) aut illi videtur audire. Tunc aures manibus premit, in forum abit, ſemotis manibus aures recludit; & vocem primam, quam excipit, ſtupidiſsimè pro oraculo ducit. Num ſic Agoreorum conditiones, qui uti Mercurij celebrantur Forenſes? Nihil dicunt, nec fantur; dum conſuluntur: ſed offeruntur & recipiuntur numiſmata; priuſquàm ulla audiantur verba. Venerantur fatui oraculum eximia ſtupiditate, perſolventes quæ audituri, obedientes aure causâ, quin ſciatur de quo obedientia. Non in ius voce cauſidicorum ex legibus, illuſtrantur: illa figura in cachinnum illuduntur; miſerique plaudentes iocum, nec cogitantes calliditatis ludum; iudicant ad primam vocem, habere in veteratore Mercurium planè Forenſem: vox ſine voce quaſi Mercurij fallit; & in peaniciem eligunt quod primum occurrir.

7 Hoc opus haud divinorum Iuriſprudentum, ſed ſine pudore furum; qui in cauſis conſulunt ſibi, ſed non cauſæ. Salsè Petronius, *Satyric.* fol. 8. pro *Fures* dicit: *Advocati nocturni, qui volebant pallium lucrifacere.* Singularia profectò miniſteria, quibus impunitate videntur latrocinia, ſcelerum favore, tot funeribus reipublicæ. Hinc ob gnathonum horum avaritiam, ac litigantium proterviam; Senatuſconſulto edictum (ut refert Plin. *lib.* 5. *Epiſtol.* 21.) *Omnes quicquid negotij haberent, iurare prius quàm agere iubebantur; nihil ſe ob advocationem cuiquam dediſſe, promiſiſſe, caviſſe. His enim verbis ac mille prætereà, & vænire advocationes & emi, vetabantur.* Haud multis placuit Prætoris decretum. *Multi, dum laudatur, dicebant: Invenimus qui curva corrigerent. Quid? Ante hunc Prætores non fuerunt? Quis autem hic eſt, qui emendet publicos mores? Alij contrà: Rectiſsimè fecit initurus Magiſtratum: iura cognovit: ſenatuſconſulta legit: reprimit noviſsimas & fœdiſsimas pactiones: rem pulcherrimam* (iuſtitiam) *turpiſsimè vænire non patitur.* Vide eundem, *lib.* 4. *Epiſt.* 9. hicque Claud. Minoen legem varijs legibus illuſtrantem. Auri tactu mutantur propoſita, Protei ſequuntur prǽut expedit inſtituta; cùm in eadem cum eiſdem circunſtantijs materia, legibus contra leges mutetur forma, iacente denigratà iuſtitia; quoniam ubi quæſtum avidiſsimè ſectantur, facies peccatorum ſumunt: & pro inſita muneri veneratione iuris; operti iniquitate & impietate, tranſeunt in affectum cordis. Variæ illudunt facies, contrarietate legis, ſæpeque ſpecie aut entitate contradictionis; ex quo turpis audacia ad protegenda flagitia, quoniam uti torquent, clarent legibus firmata; quaſi in articulo, veritas difficilis eſſet inventu: quod quidem non tenoris legum eſt ignorantia; ſed abundantia ſenſus, & aureorum abundantia, inſatiabili avaritia: quibus quidem acuuntur ingenia, & rabularum ad alia peiora quæque conciliatur auctoritas. Ecce ipſi peccatores abundantes in ſæculo, obtinuerunt divitias: cùm fauſtè in ſinum cadant & plauſu & quæſtu malignæ cogitationes; ibunt & ibunt in adinventionibus ſuis.

Petron. — *Plin.* — *Munera accipientes, uſque quaque prævaricatores.*

Heic ſpecus errorum ille ingens, ubi cæca libido
Diſtrahit inſanos ſtudia in contraria ſenſus.
Culpa tua eſt: ſiquidem tua iam corrupta voluntas
Fallitur heu pravis ſenſibus implicita.

Achill. Bocch. *Symbol.* 59. & 61.

8 Studia hæccine inſana, & ebria ratione ſine iudicio iudicia (quorum in cauſis effectus, & cauſa) ſale novo dicit Plautus in *Aulular.* A. 2. ſcen. 2. à v. 70.

Pauper metuit congredi: per metum malè rem gerit.
Quid nunc illis legibus? Dij faxint!
Pactum non pactum eſt: non pactum pactum eſt:
Fit quod vobis lubet. Aurum quid valet!

Plaut.

Hoc cunctorum ruina & rabularum iura, ſtudia malignitate famoſa. Phraſis frequens apud Ieremiam. *Malitia ſtudiorum:* quam Deus totà patientia portare nequibat, ut dicitur, *cap.* 44. 12. & ne in exterminium exardeſceret commotà bile, monuit caveri. *Iudicate manè* (rectè inquit) *iudicium; & eruite vi oppreſſum de manu calumniantis: ne fortè egrediatur ut ignis indignatio mea, & ſuccendatur, & non ſit qui extinguat, propter malitiam ſtudiorum veſtrorum.* Maluend. *De faciebus malitiæ ludricorum veſtrorum.* Studia ſanè bona; at in malitiam (animà mente malevolà) non ſtudia, ſed deſipientia; quoniam illorum ſtultiſsima ſapientia, qui docti ſunt, ut faciant mala. Hæc malitia ſignatur erga cauſarum iudicium, ut rectè procedatur in iudicio cauſarum, liberando oppreſſum à calumnia, ut pœnas è tribunali luant, quibus ſcelera. Studia adiutorium ſubminiſtrantur homini, ut in cauſis per leges ſeparet pretioſum á vili. Malitiæ utique ſtudium, vile dicere pretioſum: dignum pœnis, dignum palmis: bonum dicere malum & malum bonum: hæcque dicuntur ſtudia malitiæ, putidà mente, ac pectoris pravitate: quippequàm ſtudia, quæ pro iudicij rectitudine debent reſpicere in legem; malitioſè retorquentur, ut cauſidici legibus defendant calumniatorem. Quid quòd indignatio Numinis exardeſcat bilis incendio; hoccine cauſarum ac diremptionis iudicio? Flet oppreſſus, exultat improbus; quamvis in cauſa clamet ſtimulata conſcientia, quòd debeat cadere causà. Rabula ridet, quia locutuleius aſtu in lite ſuperavit: & licèt Deus iraſcatur iuſtitiæ ſupplantatione, rabula flocci facit leges iuſtitiæ; quoniam ſuis legibus fraudulentiæ, habet divitias & plauſum; eò quòd iuxta novæ intelligentiæ priſcarum legum tenorem, & iuſtificavit impium, & damnavit innocentem.

Mané pr. Recé Ierem. 21. 12. *Studia prava non ſtudia.*

Quenã, & quorsùm ſtudia rabularum?

9 Pende. Eſt malitia ſtudiorum, & ſunt ſtudia malitiæ. Utrumque in rabulis, velamine legis. Exercentur ſtudia malitiæ, ubi defenditur ſceleſtus: malitia verò ſtudiorum, ubi patrocinantur illicita criminum, atque damnantur præclara inſignia virtutum: ubi opprimitur innocens, atque liberatur nocens: iraſciturque Deus in ingenia fraudulenta atque vafra rabularum, propter malitiam meditatam ſtudiorum; quia totum illorum deteſtabile munus, ut ſalvetur qui damnandus: ſimulque ut calumniatoris infamem ſuſtineat notam; qui perpeſſus eſt à potentiore calumniam. Innuit alibi Dominus. *Vos diſpergitis gregem meum. Ecce ego viſitabo ſuper vos malitiam ſtudiorum veſtrorum.* Etiam in regentibus ſtudiorum malitia; ut grex periret poteſtatis inſolentià? Arbitror propter excuſationem oppreſsionis, in cauſa litis; ut viderentur iure rabularum egregiè probi, qui regulis iuris erant omninò tyranni, ne oppreſsis queri poſſent de oppreſsione potentum, ratione dignitatis in ſubditos debacchantium. In Prælatis erant ſtudia malitiæ, quia opprimebant illicità poteſtate; cuius iudicium effugere ſatagebant, quia ſine lege pervicacià muneris, gravamina perpetraverant: quæ quidem dedecora dignitatis, modò cenſeret integritas recti iudicis. Quid fiet, ſi facinus non habet exitum ad votum, atque iuſtitia inſtante non eſt effugium? Ex ſtudijs malitiæ recurrere ad malitiam ſtudiorum; ex iure & legibus rabularum, qui ſtrophis per legum gloſſemata, faciunt candida de nigris & de candentibus atra. *Pactum non pactum: non pactum pactum.* Fiet quod illis libuerit. *Quid aurum valet!* Quid non valet? Deuſque non tàm queritur de ſtudijs malitiæ in oppreſsione potentum, quàm de malitia ſtudiorum, per leges phantaſticas rabularum; quippequàm abominabile divino Numini, Sole clariorem, patratam iniquitatem, patrocinari ac defendere tamquàm inſignem virtutem: ſalvari offenſores, damnari patientes: veteratorumque verſutià atque calliditate iure in tribunali victorem plaudi; qui damnandi in ſuſpendium iuſtitià & iure. Cuncta impunita iuxta rabularum placita.

Diſcrimen inter ſtudia malitiæ, & malitiã ſtudiorũ.

Ibid. cap. 23. &

Studia rabularum pervertere iudicia.

Vendidit hic auro patriam, dominumque potentem
Impoſuit: fixit leges pretio, atque refixit.
Auſi omnes immane nefas, auſuque potiti.

Virgil. 6. *Æn.* á v. 621.

10 Hoccine malignum ſtudium dicitur *facies malitiæ ludricorum*: igitur ſi in virtutis ſubverſionem coram iudicibus rabula proponit legem; ſolùm eſt quæ entitate, malitià, lex ad ius ſecundum faciem, quam pingunt ſtudia malignitatis falſis coloribus legis. *Apud iudices fabulantes* (ait Tacit. de *Orator.* cap. 23.) *non auditores ſequuntur, non populus audit, vix denique litigator perpetitur.* Faſcinatio nugacitatis obſcurat bonum: malitia illorum immutavit intellectum: plauſumque ſolicitantes titulo ingenij, iuſtitia diſrumpit illos & inflatos ſine voce: ludricorumque cauſa dicitur erga leges ſtudiorum malitia; quoniam ubi carpuntur propter huiuſmodi deteſtabile ſtudium, dicunt feſtivè, tantùm feciſſe per iocum, ad oſtendandum ingenium.

Tacit.

Graijs ingenium, Graijs dedit ore rotundo
Poſſe loqui, inopes rerum voceſque canoræ.

Horat. art. v. 322.

Ad rem Tacitus quò dudùm, *cap.* 2. (quia leges ſcire non eſt tenere; ſed tenorem cognoſcere; interpretandi materiam pravam dedere & gratia potentioris, & fomes utilitatis: igitur non aptant intelligentiam legum rectitudini, ſed leges acommodæ intelligentiæ; ac varijs erroribus ad uberiorem quæſtum quæritur plauſus) de Apro Rhetore dicit: *Omni eruditione imbutus, contemnebat potiùs litteras quàm neſciebat: tanquàm maiorem*

Quod feſtivè dicunt iocum & ingenium.

Tacit.

induſtriæ ac laboris gloriam habiturus; ſi ingenium eius nullis alienarum artium adminiculis inniti videretur. Hoc vanitas,

Arrogantia, & vanagloria.

quæ ſemper puerilis ſcabies, ut legibus iuris prævaleant phantaſiæ leges: cùm aliarum nec meditentur ſpecimen, niſi iuxta propriam & potentium voluntatem. *Audaces* (inſit Plin. *lib.* 2. Epiſt. 14.) *Atque etiam magna ex parte adoleſcentuli, obſcuri ad declamandum tranſeunt irreverenter & temerè. Nunc refractis pudoris & reve-*

Plin.

rentiæ clauſtris, omnia patent omnibus: nec inducuntur, ſed irrumpunt: ſequuntur auditores auctoribus ſimiles, conducti & redempti mancipes. Conventitur in media baſilica, ubi tam palàm ſportulæ quàm in triclinio dantur; & de iudicio in iudicium pari mercede tranſitur. In dies creſcit fœditas. At continuatur iniquitas; quia fictis legibus impiorum deaurantur actus, perit virtus, floret ſcelus; equidem rabulæ pervicacià & inſolentia univerſas domòs ſubvertunt (ſunt gentes quæ bella volunt) docentes quæ non oportet, turpi lucri gratia.

11 Videamus in Salvatoris damnationis embolium, ut eius patientiæ imitemur exemplum. Synedrium ex inimicis erat conſtitutum. In expeditionem cauſæ erant iudices hoſtes, & acceſſerunt etiam in teſtimonium probati teſtes. Cauſa, *Hic ho-*

Ioann. 11. 47.

mo multa ſigna facit. Quid facimus? Satis illis in damnationem cauſa, mirabilia:

Cur indigni dignum averſentur.

eſt illi periculo, quia cognoſcitur homo. Ille honorem non habet, illi autem habent dignitatis honorem: & quærunt vel fauti in necem? Illos oportet mori, ne illo vivente, tot dotibus & miraculis ſupremi honoris cognoſcerentur indigni. In ſynedrio ſedebant iudices: at *ad latus iudicum conſiſtebant duo logographi, cauſidici ſeu rabulæ, alter à dextra alter a ſiniſtra.* Ita Talmut de *Synedrijs*, cap. 4. §. 3. & *cap.* 11. & 12. *Fortè* (inquit Ioann. Saubert. de *Sacerdot. Hebr.* lib. 1. cap. 6.) *hi logographi, ſeu cauſidici fuerunt illi duo teſtes,*

Saubert

qui Chriſtum in pleno ſynedrij conſeſſu accuſſarunt. Ita in illo concilio adverſus

Arte pravi iudicis in excuſationem criminis.

iuſtum operabuntur aſtu iudices pleni dolo; quin poſsit ſuſpicari, in gravi illa cauſa, in minimis etiam derogaſſe iuſtitiæ: igitur vel in iuſti nece haud contra legem agebant; cùm operarentur quod iuxta leges docti cauſidici dixerant. *Nos legem habemus* erga huiuſmodi cauſæ expeditionem, & deciditur tota *ſecundum legem.*

Cap. 19. 7.

Secundum legem, non Dei; ſed inventum voluntario iure ius. Non ſecundum rectam decretis iuſtitiam; ſed ſecundum legem noſtram: ita expoſitam iuxta deſideria cordis, titulis iuris; ut quod decretum ſecundum maglinum iudicum cor, appareret iuſtitiæ divinæ lex. Hinc dolus, ut in necem traderetur ſumma innocentia, faciens mirabilia; & iudices pravi, iuſti apparerent in cauſa: igitur zelo legis excuſabatur ſcelus; quoniam ſententia fulminata per cauſidicos. Haud electi iuriſconſulti, qui iuxta rectitudinem legum conſulerent cauſæ; ſed qui in placitum iudicum, retorquerent pravis gloſsis tenorem legum: & non iuſtitia nec lex in ſententia, quam malevoli fulminant, ſed ſecundum eorum malitiam, quos cauſidicos elegerant. *Iudicaverunt, non quod erat, ſed*

Marc. Senec.

quod male credebant: inſit Marc. Senec. in *Excerpt.* lib. 10. *declam.* 2. equidem totum embolium ex gloſſemate legum in blandimen iudicantium; quippe in damnationem nec apex quidem inveniretur in corpore iuris, modò nollent damnare qui iudices potentiores.

Fas pretio ceſsit.

Claud. Bel. Gild. v. 260.

12 Series huius ſynedrij in cauſarum iudicium ex conventu malignantium; etiam olim obſervata, ne ex ſententijs iudicibus conflaretur invidia. *Ius reſpon-*

Inſtitut

dendi datum eſt (cauſidicis, ſive iuriſconſultis) *& quorum ſententiæ & opiniones eam auctoritatem tenebant; ut iudici recedere à reſponſo eorum non liceret, ut eſt conſtitutum.* Inſtit. *lib.* 1. tit. 2. Ad ſacerdotes, huius concilij principes, ſpectabat ex munere ſcire leges: *Deuteron.* 17. à 8. verſipelleſque alios, neſcij ſui muneris, conſtituebant aſſeſſores; ut de lege iudicarent, quin leges ad ſententiam ex iudicijs intelligerent; & dicerent *legem no-*

Cauſidici eliguntur, & quare à iudice?

ſtram alienam intelligentiam; & ſimul legem haberent adverſus patulum crimen, quaſi nullam in iudicio habuiſſent vel ad gratiam libertatem: equidem illi fecerunt per varios dolos, invito ac violento iure, ac vulnerata lege, iudicare cauſidicos; & ad obiectionem perpatratæ iniquitatis, in ſententia & opinionibus non poſſe recedere ab ipſis iuriſconſultis. Plicas ac fucum concilij introſpice. Admittebantur titulo declarationis veritatis teſtes; verùm non erant teſtes auctoritatis, de quibus nequibat iudicare populus, quòd non intervenisset ad depoſitionem ambitus. Unde *no-*

Matth. 26. 60.

viſsimè venerunt duo falſi teſtes. Mentem fige. Hi, ut vidimus, erant cauſidici ad cauſas dirimendas in concilio deſtinati; ita ut ab illorum placitis nefas eſſet recedere.

Aſſe-

Aſſeſſores & teſtes? Iudices & accuſatores? Antequàm ſententia fulminata, victrix plaudebatur innocentia: quandoquidem plena malignitate, quæ decreta contra iuſ ab accuſatore iudice. Ni corrupti cauſidici eſſent; nec eſſent teſtes, nec innocentem damnarent (conciliatà à malitia, Principum gratià) dum diſpoſuerunt aſtu coloris iuris, quòd eſſen teſtes & iudices hoſtes: teſtes, ne à iudice comprehendi poſſet teſtimoniorum falſitas: iudices, ut fuco legis ſepeliretur veritas, & damnatione innocentiæ potirentur voto, quiqui ſedebant in Satanæ concilio: ſiquibem iam effugium deciſsà causà innocentiæ non dabatur; ſi ſemel à cauſidicis innocentia damnaretur. *Teſtes* ſed *falſi.* Vel ſine cauſa, ipſo in modo procedendi. Falſi teſtes. Hi qui ſedebant ad dirimendas lites? Hoc embolium iuxta voluotatem & voluntatem principum: igitur neceſſarium, dicere falſitatem; ſi legibus cauſidici (teſtes & iudices) comminiſcebantur legem. Deinde. *Falſi teſtes.* Maligniores, & periurij. *Principes Sacerdotum & omne concilium quærebant falſum teſtimonium contra Ieſum.* Mala cauſa, quando in cauſam ſolicitantur falſa teſtimonia: bona, dum ſiccine vel ab actoribus cognoſcitur innocentia. *Non invenerunt, cùm*

Ibid.

multi falſi teſtes acceſsiſſent. Hi uti falſi teſte amandantur: cur ergo hi duo eſtò falſi, & ut falſi cogniti, à concilio recipiuntur? Quia in huiuſmodi tribunalibus,

Semper rabulis legum falſa teſtimonia

ut neci addicatur iuſtus; rabularum ex iure teſtimonium ſemper falſum: leges volitant in allegatione, cæterùm nonnumquàm falſæ; ex quibus iure dubitatur ius, an ſit lex vel non ſit lex. Vel lege vel ſine lege, legem divinam ſynedrij cupiebant mori, quin poſsit dubitari de iuſtitia, prolatà à cauſidicis ſententia: etenim legibus & auctoritate muneris; teſtes falſi nequibant inveniri falſi teſtes.

13 Quicquid malignitatis in concilijs titulo legum à togatis cogitatur, in præſenti abundanter invenitur. *Poteſt eſſe aliquis innocens reus* (ait Marc. Senec. d.

Marc. Senec.

lib. 5. *Controv.* 33. & 10. *declamat.* 4.) *ſcio iudices varijs quoque cauſis ad accuſandum ſolere compelli. Quoſdam ambitio*

Dumtaxàt per Principē gratia, ſed per miniſtros ſupplicia

gloriæ, quam ex damnato petierunt: alios odia & ſimultates: non dubito fuiſſe quoſdam, qui præmium peterent. Aliter cogitat filius, 2. *Natur. qq.* cap. 43. *Quare ergo* (ait) *id fulmen, quod ſolus Iupiter mittit, placabile eſt; pernitioſum id, de quo deliberavit, & quod alijs quoque Dijs auctoribus miſit? Quia Iovem ſolum prodeſſe oportet; nocere non niſi cum pluribus viſum eſt. Diſcant hoc quicumque magnam potentiam inter homines adepti ſunt,*

Senec.

ſine conſilio nec fulmen quiden mitti; advocent, conſiderent multorum ſententias, placita temperent, & hoc ſibi proponant, ubi aliquid percuti debet; ne Iovi quidem ſuum ſatis eſſe conſilium. Sat pietatis inſtituto, ſed eſt actionis reflexio; eius qui quærit exercere, ſed notam excuſſare furoris, eiaculatione fulminis. Ulciſci in cauſa cupit, furens ferire decernit: alios in conſilium vocat, non ut audiat, ſed ut placita confirment, quaſi illi ſupplicium fecerint; & ille gaudet vindictà, cunctorum habens ſuffragia. Si ſolus torqueret fulmen, in pœna illum ſolum dolor videret auctorem; cùm auctor velit eſſe, ſed non dici: malè è temeritate auditurum cognoſcit, & ex concilio excuſatur; eo quòd

Quodnam propoſitum vocandi in conſilium, dū non neceſſariū?

fecit quicquid cunctis ex legibus placuit: quòd quidem nulli placeret, ſi illi pridem non placuiſſet: non enim pro conſilio in concilium vocantur; ſed ut etiam delicijs ſuffragentur. Hinc qui in præfata ſynagoga ſatanæ, malæ beſtiæ, vaſa iniquitatis bellantia, calliditate vulpinà, iuſtum damnabant per ſimultates & odia: cauſidicique præmia damnationis petunt, ubi in ſententiam modum dirigunt; quippe potentes obtinuerunt ſine infamiæ notà, qua ſine maior infamia: igitur per intruſas erga leges opiniones fucoſque iuris; leges fecerunt prævalere contra leges.

Et leges legibus oſtant.

14 Horum ingenio veteratorum accidit, quod mundo circa eius finem & hominibus continget. *Audituri enim eſtis*

Textor. Epigr. 21.

prælia, & opiniones præliorum. Videte ne turbemini: oportet enim hæc fieri, ſed nondùm eſt finis. Apud Lucam: 21. 9.

Matth. 24. 6.

Prælia & ſeditiones. Idem prorsùm conſilio virulento rabularum: ſemper in prælia, ſemper in certamina: equidem ſuis opinionibus minimè ſtudent, queis litigantes quieſcant; ſed queis furentes in ſeditiones moveant. Adinſtar Heliogabali, voluptatem nutriunt, dum venenis damna ſpargunt.

Rabulæ ſeditioſi, & virulenti.

Serpentes collegiſſe fertur (ait Lampridius, in eo) *eoſque ſubitò, ante lucem, ut ſolet populus ad ludos celebres concurrere, effudiſſe, multoſque afflictos morſu & effugà.* Rabularum opi-

Lamprid.

niones in ſeditiones: amarulenti ſerpentes, & quorum halitus virus; ut litigantium miſerè tabeſcat halitus: igitur illis iocus in ſolutiorem cachinnum, quod alij

mo-

moriantur per opinionum venenum. *Ut in profeſſione turbulenta clareſcant* (infit Eraſm. d. *Lingua*) *ad expugnandam veritatem ore mercenario procedentes , per proſtitutas frontes , vileſque latratus , ranæ coaxantes , quò velint , aditus ſibi patefaciunt crebros ; qui inter ſolicitudines iudicum per multa diſtintas , inſolubili nexu vincientes negotia, laborant ut omnis quies litibus implicetur : nodoſis quæſtionibus de induſtria iudicia circumſcribunt; quæ quùm rectè procedunt delubra ſunt æquitatis : quùm depravantur , foveæ fallaces & cæcæ , in quas ſi incautè ceciderit quiſnam , non niſi per multa exiliet luſtra , aduſque ipſas medullas exuctus.* Hoc non eſt ſerpentes inter decertantes iurgijs proijcere , & ſatietatem uſque achriogelicè ridere ? Neceſſaria ſanè fuga , ne per opiniones graſſentur latè venena. Qui expertus , toxico dulci ſubiret acerbam mortem;

Eraſm.

Eorum munia, perpetua embolia.

Text. d. —*Niſi funeſtam properaſſet tollere litem.*

15 Imago opinionis, apud Carol. Bovil. in *Adag.* n. 57. *mulier* (qua patet ſpecimen doli & fraudis) *cuius in dextra fortuna , in ſiniſtra ſerpens* : lemma : *A ſiniſtra caveto.* Ubi in legibus opiniones, ſub illarum velamine diri ſerpentes : & fugiendum à ſiniſtra; quoniam ſi fortuna per colores legum & rabulas expectata , nil illorum opinionibus , niſi ſerpentium venena. Hinc *bella & opiniones* : ex opinionibus vehementiora bella : equidem cùm legibus debeat iudicari cauſa ; huius quilibet vel ſummi momenti articulus , legibus non dirimitur , ſed opinionibus : in quarum ſiniſtra ſerpens ; ore trilingui in cunctos venena vomens. In pertinaciam potentum , quærentium ius ſine iure , atque vafritiem rabularum ex opinione ; exponitur ſacer textus , quo utrorumque patet animus. *Cùm audieritis prælia & opiniones , videte ne turbemini : nolite terreri.* Mactè tyranni , viventes ſine iure & ſine lege. Terreri nolite , quamvis oppreſsi clament in cœlum , modò leges adſint rabularum : equidem quaſi virtutes rutilabunt veſtræ inſignes iniquitates ; quandiu viguerint contra leges rabularum opiniones. Mactè quidem : erunt crimina impunita , imò nec crimina , quæ à toto iure damnata ; quoniam eſtò damnent leges, per expoſitivum aurum , liberantur opinione legum. Damnat nonnuli addicti tenori iuris. *Nolite terreri.* Oportet hæc fieri pro rabulis : necdùm finis. Adiuntur prælia , verùm reſtant opiniones. Cauſidici cœlum vocibus implebunt ; tyranni tunc aurum tribuunt : neque , fallentes iudices , ceſſant (quippequàm munera ſtimulant) quouſque innocentià protitâ, ut tripudiet inſolentia ; iudicetur cauſa iuxta rabularum opiniones , non iuxta præſcriptas leges. *Quare non permittis mihi* (ſubdit Seneca , *Epiſt.* 116.) *tam honeſtum malæ opinionis metum ? Nullum vitium eſt ſine patrono.* Ideò vitium plauſum, quoniam invenit in rabulis patrocinium: & opinione , nitido legis colore , non veritate ; non tantùm inficiantur immane crimen , ſed lege & lege atque lege prædicant ut honeſtatem. Sequuntur oves colores virgarum maximè in manu regentium : & nequaquàm acta in cauſa pleni iuris , ubi quæruntur colores. Iuxta ſpeciem & colorem cauſæ , tenor debet eſſe ſententiæ. Proh dolor ! Affectus movent, quod relegare debent: & dum audiri debet legibus ac iure ſententiæ tenor; numquàm in virgis ex rabularum arte defecit color. Unde cùm non habeant leges;

Bovil.

Imago Opinionis.

Peſtis, ubi non dirimitur cauſa legibus, ſed opinionibus.

Ibid.

Illis fovetur iniquitas.

Seneca.

Geneſ. 30.37.

Per fora clamoſas exercent improba lites.

16 Nondùm eſt finis , quia pro coloribus ſemper rabularum voces. Dicit noſtra Tautologia , quòd iniqui *defecerunt ſcrutantes ſcrutinio.* Tyrannis elucet præ dignitate inſolentis , & etiam legibus contra leges rabulæ inſolentiæ fautores; quos pellicit in opiniones utilitas , ut ſine cauſa embolijs concinnent cauſas. Scrutantes ius per rimulas , deficiunt ; ſed propoſitum defendunt : igitur ita gratia & munera potentum excæcant ; ut in illo pravo ſcrutinio permaneant, licèt deficiant. Hinc pleni debent eſſe formidinis , qui in huiuſmodi iurgijs audierint prælia & præliorum opiniones : prælia potentium , opiniones rabularum : equidem licèt nec ius ſit , nec micet lex ; per utriuſque gloſſam, inſtruent victricem potentiam : innocenſque in prælio ſalvabitur lege , verùm damnabitur opinione. *Chanaam ſtatera doloſa in manu eius*: dicitur per Oſeam: non benè cauſa ad iudicium libratur , ſi dolus in ſtatera invenitur : quippe ſi falſum momentum libræ , librata nullius momenti. De iudicijs & miniſtris iudiciorum modò traxatur iudicium. Unde Theodoretus hic teſtimonium intorquet *in cauſidicos , ſcribas , notarios & cæteros iudiciorum magiſtros*: ſuffragaturque Deir. 1. *Adag.* 959. Suis coloribus pingitur huiuſmodi turba, dum in manibus illorum ſignatur ſtatera doloſa , momenta continens pravitatis, cauſà minoris vel maioris ponderis ; quæ quidem menſura & menſura in fulminanda ſententia : equidem cùm cauſidici ſemper ad gratiam potentiorum loquantur, ob munera quæ recipiunt ; inſtruunt coloribus legum falſam iuſtitiam cauſarum: ſtateraque doloſa patent leges in cauſa; quoniam quamvis obijciatur immane ſcelus , ad iudicium ex iure dicunt nec habere pondus. Quippe pondus in flagitij gravitate; quærunt & corrumpuntur pravi cauſidici; qui cognoſcunt adverſus perſpicuas leges , legum neceſſarias opiniones. Formatur coram iudicibus ad pondus cauſa ſtaterà : quæ quidem fallax pravèque doloſa ; quippequàm gravia crimina ex iure, tricis & tricis faciunt levis momenti.

Pſ. 63.7.

In dolis balatrones perſiſtunt, quamvis rumpuntur.

Oſ. 12.7

Cur ſimiles doloſæ ſtateræ.

17 In manu *ſtatera doloſa.* Haud conſtaret dolo, ni eſſet in manu : equidem cùm in manibus eorum iniquitates ſint, quia munera pro allegationibus ſunt ; viget & floret ſtaterà falsà dolus , eò quòd magis inclinet pondere munus. Pende. De iudicibus loquitur Ephraim , & illos vocat *Chanaan. Chanaan ſtatera doloſa in manu eius.* Per nomen , demonſtrat animi legirupæ proprietatem. *Chanaan* idem ac negotiator. Aptè ad exprimendas in merce legum , iuris eſſe mercatores: igitur uti in ſtatera dolus ; legem colores mercator cauſæ doloſè vendit pro legibus. Legum ementibus exponitur merx: emitur prævt rabula vult. Merx utique eſt : atque tutò portabit , qui plus cauſidico dederit. Parvi quidèm, quòd cauſa habeat vel non habeat ius : hic ſtatera , ſi culibet placet merx : pondus habebit cauſæ levis articulus ; ſi aurum in ſtatera legitimum habeat pondus. Hoc conſtruit pondera cauſæ , quamvis ſine iuris pondere : etenim ad doloſam iuſtitiæ ſtateram ſuper aurum; nullius pretij ad iuſtitiam pondera legum. *Chanaan in manu eius ſtatera doloſa , calumniam dilexit.* Grave pondus calumnia eſt. Damnat ius. Impunita manebit tanta tyrannis, in ſtatera mercatorum iuris : igitur auctoritate opinionum , commentis legum; licèt conſtet legibus comprobata calumnia ; nec pondus habebit cauſa. Crimen diligit , qui iure averſari debet ; nec pœnam timet. Erit vel formatis legitimè cauſis , quicquid placuerit cauſidicis ; habentibus ſtateram ad quamlibet cauſam: equidem dolo deaurato flagitio , liberamine pravo, coram auribus & oculis iudicium crimen non erit crimen ex legibus rabularum. Lamentatur vel Ethnicus, *lib. 3. Eleg.* 13. à v. 47.

Ibid.

Mercatores iuris.

Illis aurum tantùm.

Ibid.

Sine pudore.

Et nunc deſerti ceſſant ſacraria iuris,
Aurum omnes victà iam pietate colunt.
Auro pulſa fides, auro venalia iura,
Aurum lex ſequitur: mox ſine lege pudor.

Propert.

18 Eiuſmodi arrident crimina , quoniam in cauſidicis *ſtatera doloſa.* At quòmodo ? Quia iuxta pondus auri vel fit vel non fit cauſæ iuſtæ vel iniuſtæ defenſio (tranſeuntibus ad cauſidicorum claſſes, ex doloſis , vafris , barbatulis iuriſconſultis) pro nihilo reputantibus notam prævaricationem , negatione aſſertorum ſecundum idem. Vide ſtateram doloſam , auri magneticam. Cauſa ilorum auribus caſu ingeritur : ſubolent aurum ? In ſtatera habet pondus , priuſquàm audiatur. Fugiunt numiſmata ? Mala cauſa. Hic non libratur virtus : licèt cauſa iuſtiſsima , non habet pondus ; quoniam qui iuri accurrit, pondus non habet. Sine cenſu audacter petitur ius. *Ius* eiſdem characteribus efformatur ac *Vis.* Factum conſulitur. Si aurum miniſtratur , *Ius* : recedit à manu? *Vis.* Mala cauſa : bona cauſa. Cum pecunia , iux & lex : vacuo ſinu , tota ſine pondere & iure violenta vis : diciturque ex auri pondere ſtatera doloſa ; quoniam nihil ab his agitur ſine iuris violentia. Ibi Elias in cœlum aſcendit , ubi Myſes leges tulit. *Hic Elias curru igneo raptus , in paradiſum terreſtrem tranſvectus eſt* : ait Adrichom. in *Ruben*, n. 53. Legum obſervantia præſtat cæleſtia : ſi homines ſuper alios aſcendere ſtudent , leges ad unguem obſervent : peſsima in exaltationem ſtatera iuris dolus; quià ſola lege obtinetur aſcenſus. Addit idem in *Pharan*, n. 16. Ibi auri fodinæ. Sunt enim *montes auri fertiles, iuxta quos Moyſes Deuteronomium ſcripſiſſe perhibetur.* Ita Legislator à Deo eligit locum in fulminationem legum ; ut ad divitias obtinendas homines ſcirent aditum : etenim qui legibus ſtudent , & iuriſprudentiæ adhærent ; nequeunt licèt fieri in cauſis divites , niſi per leges. Aurifodinæ erant, ubi Moyſes leges promulgavit : rabulæ leges collocant tantùm in aurifodinis : igitur cùm leges illorum lucrum ; nec lex , nec ius præter aurum. O Iuriſconſulti ſine iure ! Non animæ conſultatione periti; ſed omninò oblivioſi ſtaterà doloſà : bonas facite vias veſtras & ſtudia veſtra; quippe legum coloribus non ſunt bona : ut detis hæreditatem gentium, opera manuum veritas & iudicium : perperàm iudicium verè , ſine iure & veritate: imò creſcit uti impunis inſolentia pravorum ; quoniam in vobis tortura legum invenit patrocinium.

Ars in dolo ſtateræ eorum iudicij.

Splendor dignitatis ex obſervantia iuris.

4. Reg. 2. 11.

Adrich.

Idem.

Deuter. 1. 1.

Leges rabularū, lucrum.

Au-

19 Audiendus Bernardus. *Quid enim opus eſt* (inquit lib. 1. de *Conſiderat. ad Eugen.* cap. 10. n. 13.) *admittere, quorum peccata manifeſta ſunt præcedentia ad iudicium? Tanta eſt impudentia nonnullorum, ut cum manifeſtæ ambitionis prurigine ſcateat tota facies cauſæ eorum; non erubeſcant audientiam flagitare, publicantes ſemetipſos ad multorum conſcientias, in quo vel ſuæ ſolius ſatis poterant confundi iudicio. Non fuit, qui retunderet attritas frontes, & ideo plures facti ſunt & induruerunt. Sed & neſcio quomodò vitioſus conſcientias vitioſorum refugit. Ubi omnes ſordent, unius fœtor minimè ſentitur. Non eſt iam quod exhorreat in ſtudijs & molitionibus ambitionis; non plus quàm ſpelunca latronum ſpolijs viatorum.* Quid non illicitum faciet, ſi cauſidicus favet quem corrigere debuit? *Hi* (ait Mirabell. in *florileg.* v. *Advocatus*) *quaſi Sibyllæ oraculorum interpretes, non ſolum verba vendunt, ſed & ſilentia; ut videantur altiùs iura callere, & audiantur quaſi oracula. Si ut experiaris peritiam, vel ut rideas, ſinxeris, propriam matrem meditanter occidiſſe; multas tibi ſuffragantes abſolutioni, lectiones reconditas pollicetur: ſed ſi nummos ſenſerit.* Sal infatuatum eſt: & clientes dicere poſſumus fatuos, qui patronos ſequuntur omninò inſulſos. Dicam ex Ovid. 1. *faſtor.* v.73.

Bern. — *Inſtant malæ cauſæ ſine fronte.* — *Mirab.* — *Ovid.*

Lite vacent aures, inſanaque protinùs abſint
Iurgia.

DIDASCALIA VI.

Maior ſubditis ſolicitudo de legis rectore, quàm de lege.

1 SUMMAM felicitatem ſitam eſſe Reipublicæ in lege, etiam docuere profani. Si ratio eſt anima legis non erunt homines, viventes abſque ratione. Euripid. in *Supplic.* v.596.

In lege æquale ius: rectè ſunt poſita.

Euripid

Aliter quaſi in cæco cæci chao, pereunt crimine, diſcrimine nullo. *Hebræi iuxta mandatum Moyſis* (ait Ioſeph. 3. *Antiq.* cap.40.) *ſuſpenſi erant animis, quidnam boni, ita ut promiſerat, eſſet à Deo reportaturus: atque interim, dum Ductorem ſuum expectant, feſtos dies agebant, aſſiduis precibus Deum ſolicitantes; ut donum ſibi per eum aliquod mitteret; quod ad vitam benè ac feliciter degendum, conducibile foret.* Lex per illum à Numine miſſa, iuxta illorum ad felicitatem vota; quippequàm indepiſci nequibant ampliorem felicitatem; quàm vivere iuxta legem. Alia conſtabit corde belle, præter ea quæ dicebant expectare: equidem idola lex vetabat, cor idola peribat: iuxta pervicax ac indocile cor, ab illis deſiderabatur lex, & iuxta voluptatis illicebras, vitæ felicitas; quin eſſet quid libertatem coërceret, nec puniret tranſgreſsionem: unde ſi felicitas legis voluptatum privatione; maior illis felicitas, vivere ſine lege. Dicit ſolicitudo, unde dolebant animo. *Fac nobis* (dicunt) *Deos, qui nos præcedant. Moyſi enim huic viro, qui nos eduxit de terra Ægypti* (quaſi non eduxiſſet de captivitate) *ignoramus quid acciderit.* En ſpecimen, ſubditorum pravitatis: ſcire putà velle, qui faciant, vel non faciant Superiores. Hinc Theodidactus almificus Patriarcha N. *Regul. S.* cap.4. Monacho commendat: *Non eſſe murmuroſum, non detractorem.* Hæften. hìc: *Non eſſe curioſum.* Sorores ſunt curioſitas & malignitas: qui ſcrutatur Superiorum actiones, murmurandi ſolicitat ſtudium: otiumque utriuſque miniſtrat nexum; quippe qui ſtudio foverit curioſitatem; deveniet tandem tandem in malignum detractorem.

Ioſeph. — *Ex legis obſervantia felix vita.* — Exod. 32. 1 — *Sorores curioſitas & malignitas.* — S. Ben. Hæften.

2 In textum ergo. Pro afferenda lege in eorum felicitatem, Moyſes aſcendit in montem. Cur igitur tota ſolicitudo de Moyſe, nilque loquuntur de lege; qua illorum compeſceret deſideria, irruentium impotenter in voluptatis idola? Rector totius congregationis erat, qui de legis obſervantia maximoperè curabat: pravique tantùm curant de rectore & non de lege; quoniam neglectus ſubditorum vel obſervantia legis, ſolummodò pendet à conditione rectoris. Rector legem allaturus, quam timebat pravum pectus. Veniens legem fulminabit, idola conteret: de Præſideque inquiritur, ubi à Numine per illum lex expectatur; quippe modò Præſes in vindictam abſens ſit, quid ad illos, quòd ſit lex, vel non ſit lex? Vitulum in Ducem eligunt, dum regi volunt; & præbere Superiori adorationem, quaſi eſſet Numen. Agnoſcitur cordium pravitas, quùm titulo religionis quærunt impensè vanitates ſuas, deſpicientes Deum verum, & adorantes Vitulum; quem utpotè prævaricationis fomitem, Moyſes ex lege redacturus in pulverem. Moyſi cum lege regimen datur; nequaquàm vitulo, qui ab illis eligitur: & non de lege, ſed de Moyſe ſit inquiſitio, dum de rectore ſit ſermo; quoniam cupiebant regi ab alio Superiore, ſed ſine lege. *Fac nobis Deos: Moyſi ignoramus quid acciderit.* Quia ignorant, idolum elevant: Aſtus eſt religionis fugientium iugum: etenim dicent aſtutè in flagitium obijciendum; lapſum non fuiſſe ex pravitate pectoris, ſed abſentià Superioris. *Fac nobis Deos.* Iſti placent. Ad quælibet ſilent. Hi voluptate & voluptuoſe Duces, Rectores & Præſides. Non ſunt ut Moyſes cuius comites leges. *Fac nobis Deos*, queis titulus Superioris & non amplius: ut illi habeant in adorationem dignitatem, & nos ipſorum & noſtrorum regimen. Vide *T.9.D.8.*

Obſervantia vel omiſsio legis, à conditione Superioris. — — *Pravi ſubditi nequeunt regi.*

3 Idola in corde illorum erant, erigere formidabant; quoniam ſciebant habere Prælatum, qui illos adſtringeret in tenorem legum: at cum pravos in bonum non moveat amor, ſed ſupplicij timor: cognità perfecti cunctis numeris Superioris abſentià, quæ erant in corde crexerunt idola: igitur quandiù Moyſes procraſtinaret venire; iuxta mores corruptos victuri inſolenter ſine lege. *Melius eſt* (ait Chokier ex Ariſtotele in *Theſaur. Politic.* lib.2. cap.7.) *à bono rege regi, quàm à bona lege*: ſed ſimul, duplex felicitas, quippe ad auctoritatem utriuſque auguſta maieſtas. Unde Ovven. *lib.3. Epigram* 36. accinit:

Duplex felicitas, Lex & Rex. — ChoK. — Ovven.

Lex ſine Rege, velut lumen ſine Sole fuiſſet:
Rex ſine lege, velut Sol ſine luce foret.

Hinc tanta ſolicitudo pectori pravo, ſi modò occurrat Superioris electio: curaque legum tranſit omninò ad Prælatum; quoniam cùm illa ſit muta, huncque ſpectet obſervantia; curſu relaxationis qui exleges, valdè timent Superiorem, ridentes legem. Dicit noſtra Tautologia: *Defecerunt ſcrutantes ſcrutinio.* Quodnam ſcrutinium ſcrutandum? Scrutantes ſcrutinio! Loquitur Regius. Vates de malignantium conventu; de multitudine operantium iniquitatem; qui ſolicitant iuxta mores, Superiorem, indulgentem corruptelæ, faventem relaxationi: & ſcrutinio ſcrutantes, quis exibit ſuffragijs electionis; ſi perfectum, incorruptum in dignitate præſentiunt, in ipſa curioſa ſcrutatione deficiunt. Primo aſpectu huiuſmodi inquiſitio videbitur otioſitatis, vel curioſitatis occupatio (quia dum nihil agunt malè agere diſcunt) ſed altiùs penetrat cura uſque ad puncta corda, in ærumnam converſis, dum configitur ſpina: contenduntque fore quicquid illis in voto, quaſi actus illorum ſederet arbitrio: eliguntque & reijciunt, approbant & reprobant, laudant & vituperant ſuffragantes & refragantes haud pro qualitate conſtituente dignum, vel ineptum; ſed prǽut arbitrantur, illis benè vel malè ceſſurum.

Pſ.63.7 — *Pravis formido, digni Præſidis electio.*

4 *Prophetæ tui viderunt tibi falſa & ſtulta, nec aperiebant iniquitatem tuam; ut te ad pœnitentiam provocarent: viderunt autem tibi aſſumptiones falſas, & eiectiones. Tautolog. præced.* D.5. à num.18. Expoſuimus teſtimonium de Præſidibus, ſubditorum criminibus indulgentibus; modò de ſubditis removeri renuentibus à criminibus (ut promiſimus, *Tom.5. T.9. D.1. num.13.*) de quibus in *Præcept. politic.* Plutarch. num. 1. ait: *Quibus domi nihil eſt boni, coijciunt ſe in res civiles, & verſantur in foro. Hi Rempubl. culpant, eò quòd dolore criminum ſine pœnitentia ducantur, & ſtomachentur; quia vel ſperatà deſtituti glorià invidiam incurrerunt; vel cùm terrori ſibi alios ex potentia expectaſſent fore; negotijs involvuntur lubricis & procelloſis.* Inſpiciamus ergo horum ſcrutationes punctione ſtimuli mentis. Cognoſcunt anteactæ vitæ mores pravos à Præſidibus indultos vel fotos, quorum pœnitentia medicamen, ſed renuunt accipere cum diſciplina ſalutem. Inter ſimiles ſunt comercia, & timentibus. Prophetæ vident falſa & ſtulta; quoniam venit, qui cunctorum aperit iniquitatem, ut provocentur, velint, nolint, in criminum pœnitudinem. Deſpectu poteſtatis Rectorum præcipitabantur etiam in deſpectum legum. Cum amicis loquebantur de futuris; & videbant *aſſumptiones & eiectiones.* Hic uti dignus, dicunt, in Præſidem aſſumetur: *Aſſumptiones.* Ille autem proculdubiò reprobabitur: *Eiectiones.* Hic relinquetur, ille aſſumetur in culmina dignitatis: *Aſſumptiones & eiectiones.* Quid tibi videtur hoc? Eijcietur, aſſumetur, ſed non hic. Hic peſſum ibit: ille alius regimen obtinebit: ſignatque tamquàm ſelectum, quem pauloante irridebat ineptiſsimum. Alium, dicit alter, deſigno Præſidem; & profert nomen. Alius verò: Negryquidem. Dignus eſt. Quid dicis? Fæx, & non lux: quid lucis, ſi non ex noſtris? Quomodò elevabitur, qui ridetur? Quid ille, & quare, qui homo, ſi forsàn homo, ſine ſplendore? Non ille capax dignitatis: *Eiectiones.* Non ille, in-

Thren. 2.14. — Plutarc. — *Quartę illorum tempore electionis ſolicitudines & cogitationes!*

inquam, & ſignat alium; qui ſentina imperfectionum pravoque arridet ille & non alius in honore; quia opus eſt illi: & non alius (præter illum auctoratum) connivebit exlegem vivere ad lubitum.

5 Hoc manè: quid erit veſperè? Quaſi futurum quod cupiebat vigilum ſomnium; mutantur *aſſumptiones & eiectiones*, ac in fortunæ rota ſuffragante phantaſiâ, aſſumpti cadunt, ac labentes, vel labantes extolluntur. Deſideratur vivendi cum libertate licentia; fitque electio & reprobatio, præut micant vel commoda vel incommoda. Hic qui electus fuit, iam non eſt. Cadet, ſine munere ſedebit. Omninò corruet, & minimè ſurget. Iacebit. Haud quaquàm ultrà caput exaltavit. Si obijcitur, Propter quæ? dicit iactabundè: Propter hoc, & propter illud, & propter illud & hoc erit huius proiectio & eiectio; & propter alia, quæ dicere nolo. Si vultis ſcire quis habenas nanciſcetur dignitatis (denuò ſomniat ad placitum aſſumptiones) hic eſt: fortaſsè non erit hic: at ſubodoror, quòd aſſumetur melior, dignitatis honor, honoris ſplendor, quem ſcitis; quondam ∴ qui nobiſcum ∴. Satis eſt: per emphatica verba cognoſcitur, quis eſt hic. Dicere vult, in cunctorum utilitatem eligendum, qui ſcelerum patrocinium. Audiunt boni, & adverſantur. Hinc iurgium. Audiuntur *prælia & opiniones præliorum*. Alij reprobant, alij approbant: alij aſtruunt, alij deſtruunt: alij trahunt, alij pertrahunt: atque ex volubili phantaſtico, ridiculo voto, in prælia efformatur certamen, quoniam hoſtes qui contrariam averſantur opinionem: fitque ſæpe in *aſſumptiones & eiectiones* à phantaſia pictas, picturæ falſitas; quoniam adverſus iuſtos ſolet eligi tyrannus: adverſuſque pravos eligitur in Rectorem; qui faciat illos obſervare legem.

Delirāt, vel vigiles ſomniant.

Matth. 24.6.

6 Quorsùm huiuſmodi mentis inopia? *Doceat ratio* (ait Seneca, *Epiſt.* 88. *nihil ad rem pertinere iſtas computaciones: imò quàm ſupervacua poſsideat, qui infelicisſimus; ſi quantum habeat per ſe computare cogatur.* Per ſe nihil habet: ſi deſideratur nihil: ad nihil, niſi in flagitium, qui pravi deſiderantur. Nihil ad rem iſtæ computationes: igitur cum non fiat actu, quod concipitur voto; ſæpe in honorem aſſumuntur, qui deiecti; & deijciuntur qui phantaſticè aſſumpti; quippe in ludibrium lubidinis, plerumquè taliæ *aſſumptiones & electiones*. His contigit; quod Philippenſibus cum quadam puella, *quæ habebat ſpiritum Pythonem; quæ quæſtum magnum preſtabat dominis ſuis, divinando.* Scire cupiebant per mulierem quid futurum, & erat fallax oraculum: non erat certitudo, ſed divinatio, qua audientes blandiebantur phantaſiæ, ex læſa imaginatione: quandoquidem cognoverunt in vanam curioſitatem, per fœminam loqui dæmonem. Non eſt veſtrum, noſſe tempora vel momenta, quæ Pater poſuit in ſua poteſtate. Qui ignota inquirit, ſcrutando corruit: & quod ex puella erat quæſtus dominis, in vobis eſt quæſtus dæmonis: igitur cum iuxta vota, ſine pœnitentia, electionis non ſit exitus; locutus eſt diabolus: & pro conſervandis inolitis malis; præ malignitatis abundantia convertuntur in dæmones. Dicit Horat. 3. *Od.* 24. à v. 28.

Senec.

Credunt futura ab illis in phantaſia concepta.

Act. 16. 16.

Dæmonē conſolāt.

Clarus ſi indomitam audeat
Refrenare licentiam; heu nefas!
Quid triſtes querimoniæ,
Si non ſupplicio culpa reſcinditur?
Quid leges ſine moribus?

Horat.

Malum rectori, ſi pravorum mores curat redigere ad leges.

7 Quid tunc? Dicit Pſalmographus Rex. *Prodijt quaſi ex adipe iniquitas eorum: tranſierunt in affectum cordis.* Quid in impijs & ex impijs ſaliet non impium, ſi totus conatus iuxta cordis deſiderium? Illis ingenita pravitas, quoniam ab impijs egredietur impietas. Cordis uſquequaquè indicant formam: *cogitaverunt & locuti ſunt nequitiam*: cogitant in Præſidem, quod ad nullius devenit cogitationem: & dedecus aſtruunt, tantùm quia cogitaverunt; ut cedat in Superioris ludibrium, impiorum ſomnium.

Pſ. 72. 7.

Virtus Præſidis odioſa pravis.

———*Nunc verbis numina damnant:*
Nunc quemcumque volunt per terras figere, figunt.

Cruci hic.

Cor eorum & vanum & malum eſt. Haud in ore verbum bonum, quippe cuncta iuxta affectionis venenum. Ideo *prodit quaſi ex adipe iniquitas eorum.* Eorum, dum pungitur innocui Præſidis virtus, & religionis conatus: etenim cùm nota dedecoris prodeat ex affectu cordis; & clareſcat examine librata virtutis veritas; eorum tantùm demonſtratur iniquitas. Pende. *Iniquitas quaſi ex adipe.* Quid hoc? Quid maledicentia cum adipe vel aruina? Lardo compara: & propriè, præ nimiæ malignitatis pinguedine. Lardum continet adipem, quæ vel tactu impingit ſordem. Ni comprimatur, aruinam non exprimit: ſi conſtringitur, elicit, quantumvis maculet: lar-

Extollitur, ſi ab illis dedecoratur.

lardoque confertur horum peccatorum pravitas; quoniam ſi eijcitur foràs, quaſi ex adipe prodit cordis iniquitas. Clariùs in rem. Larda ſunt dyſcoli, quibus ſocij invite appropinquant; quoniam vel converſatione maculant. Venenum aſpidum ſub labijs eorum, & os maledictione & amaritudine plenum. Nonnulli Superiorum, ne polluantur; vivere ſine lege permittunt, quoniam linguis ſuis dolosè agunt; & purior ſordeſcet labe, modò illos à prava conetur removere conſuetudine: iurèque ſordidi conferuntur lardis; quoniam totum ſtudium in alios iacere ſordes, quin ulla fama ſit integra, nec honor comite gloriâ, illæſa maieſtas, immunis auctoritas, illibata dignitas, incolumis celſior thronus; nec venerabilis virtus; quia illeges contendunt vivere, in morum inolita corruptione: fœdantque adinſtar lardi, inquinant, commaculant Superioris honorem & virtutem; ſi illos conſtringit obſervare legem: igitur obſervantiæ dumtaxat audito nomine; tunc prodit illorum iniquitas quaſi ex adipe: & obtinetur vivendi ut pridem facultas, per fas aut nefas. Arator, 1. in *Act. Apoſt.* à v. 302.

Lardis cur ſimiles?

Sunt dedecus Præſidum.

Eorum mores.

Fert animus patrare nefas Sanctiſque verendis
Sacrilegas inferre manus. O ſemper iniqui!
Dona vident & bella movent, nec cœpta relinquunt,
Ut violent quos turba fovet.

Arator.

8 Perpenderis quanta moles iniquitatis eorum qui tranſeunt in affectum cordis quantaque malitia, cùm terrori ſibi alios expectant fore ex potentia. In his obijcitur lardum: prodit quaſi ex adipe iniquitas eorum. Verùm conditione ſingulari, in elicienda iniquitatis pinguedine. Larda toſta aut frixa, quippe ardent, effundunt pinguia, & ſimul inquinamenta: pravique pinguedine ingenitæ iniquitatis, in conditione ſunt ſingularis conditionis; quoniam larda proximos inquinant, ſi premuntur: pravi verò aſpergunt in Superiores dedecora, quin premantur. Relaxationem venerantur uti Numen. En

Cur ſordidiores lardo?

Pinguia cur illis guſtentur larda Calendis:
Piſea Dea eſt, aliturque cibis, quibus antè ſolebat.

Ovid 6. Faſt. v. 167.

Illis legis honor dedecus; & leges dare, profectò mittere margaritas in porcos: etenim ſi bonis, ne ſint mali, placent leges; ſuibus delectamina ſordes. Imitantur etiam induſtriâ malignitatis virulentos bufones; de quibus (ut ait Picinell. lib. 7. *Mund. Symbol.* n. 24.) *Undique virus,* quippe illorum in virus ſemper dirigitur flatus: & niſi conatus cadant ad voluntatis blandimen, aguntur in rabiem, perturbataque mente fovent exaſperati furorem: ita addicti ad voluptatis votum; ut vel furorem arbitrentur iudicium. Alia bufonum conditio micat, quæ ſceleratos ſine lege demonſtrat. *Bufones vel interficiendi ſunt, vel relinquendi: mortificati, aſpirant in vindictam*: Buſtamant. obſervat, de *Reptil. ſacr. Scriſt.* Peſsima ſocietas, dum inter homines graſſatur bufonum inveterata malignitas. Nec mortificati quieſcunt: haud repreſsi, venena vomunt. Relinquendi? Extremum miſeriæ, & gravamen Superiori. Non fas, relinquere. Aguntur in rabiem, vagantur præcipites in phreneſim: & modò ut coerceantur, reducantur ad plagam, nonnumquam anhelant in coercitionis vindictam. Malæ prorsùm beſtiæ, quæ virus non relinquunt niſi morte, vel ſint ſurdæ.

Cur bufonibus.

Buſtam.

Dyſcoli ſemper.

Nec niſi ventroſis vulſæ bufonibus aures.

Fauſta Andrel.

9 Clareat illegum conatus, & quorsùm illorum dirigantur motus; quippe in illorum malignitate ac malitia duplex Kappa. *Ne tranſgrediaris terminos antiquos, quos poſuerunt patres tui*: monet Salomon. In noſtrum propoſitum Beda hìc, ex quo Hugo: *Terminos & limites, ſtatuta ſcilicèt Religionum, Ordinum, Monaſteriorum, quæ conſtituta à patribus.* Ferè qui filij Belial; ſine legis iugo, abundant huiuſmodi ſenſu, ut qui magis relaxatione corrupti, ad ſpeciem appareant magis perfecti: voluntque tranſgredi perfectionis terminos; quin ulla in cordibus ſedeat virtus: equidem in functionibus oſtendunt quaſi ſupererogationem, dum excutiunt uti gravem, virtutem & totam legem. Idcircò SS. N. Patriarcha, d. *cap.* 7. ſubdit: *Si nihil agat Monachus; niſi quod communis Monaſterij regula, vel Maiorum cohortantur exempla.* Intendit Zelotes in virtutis perfectionem, relegans, ſine virtute perfectionis ſpeciem, abominabilem hypocriſim, & improborum vafriciem: ſiquidem dolosè ſine lege ab inſtitutis cupiunt retrò ire, dum gloriantur ultra progredi. Delicemus deſideria pravi cordis, & meditatum ſcelus, quod ſimplicibus forſitam eximia apparebit virtus. In terminis olim, qui apud Etnicos erant ſtatuæ, & apud Hebræos ſaxa erecta & impolitè; ſcribebantur ſtatuta & leges eorum municipales, qui continebantur ſub præfatis terminis. *Ioſue*, 8. 32. Abulenſ. hìc, Kircher. *Tom.* 3. *OEdip. Copt.* Syntagm. 2. cap. 3.

Prov. 22. 28.

Beda.

Qui corrupti, hypocritæ.

S. Bened.

Formæ terminorū apud Priſcos.

& diximus, hìc *Didaſc.* 1. *n.* 11. *& Tautolog.* 2. *Didaſc.* 6. n. 11.

10 Si leges ibi in terminis, intra terminos continendi, qui ita tranſeunt in deſideria cordis: igitur non poſſunt tranſgredi, quin procedant ſine lege. Errabit, qui intra terminos legis propriæ non ſe continet: non ſunt tranſeundi, ſi ſunt termini: aliàs termini non eſſent, ſi eſſet perfectio tranſire: & dum pravi, ut tranſeant, terminos tranſeunt, in perfectionem nullo modo procedunt; quippe legum eſt tranſgreſsio, què fatuè videtur illis perfectionis plenitudo. *Ne tranſgrediaris.* Erit error, dum apparet legis honor. Si terminus lex eſt, & ultra procedit cor; iam non lex: impoſsibile planè, quod ultra legem procedat; quin retrò legem relinquat. Sequi cupit, ſed contraria perficit: igitur tranſgreſsis terminis legis, non eſt virtutis demonſtratio, ſed criminis: nequit enim procedere ultrà; quin ſit transfuga. *Accedant ſtatua* (inquit Senec. *Epiſt.* 16.) *via eunti aliquid extremum eſt: error immenſus.* Errabit ſanè in propoſito, qui procedit ſine termino. appoſitè quidem: placet errare, qui procedit ſine lege. *Ne tranſgrediaris terminos*, quippe in lege, termino operationum continetur virtus: igitur cùm terminetur à lege; idem eſt tranſire, ac tranſgredi. Pravi tranſeunt, ut commodè tranſire poſsint: & nullatenùs eſt commodum, quippe non virtus tranſire terminum: erratque qui fatuè aut malitiosè ſignat uti virtutem, in tranſitu tranſgreſsionem.

Ei placet errare, qui procedit ſine lege.

Senec.

11 Legis terminus, animæ profectò murus. Ultrà tranſgrediens, ut ſpatioſiùs tranſeat; murum in quo legis eſt ſtatua, perforat; ultraque terminum non tranſeundem, ne ſit titulo perfectionis maius peccatum: igitur ultra non eſt ulterius, ſed animæ virus; quia ultra legem tranſitus non conceditur, ni lex diruatur. *Ne tranſgrediaris*, dum ſtas in termino legis. Quicquid ultra terminos Iſraël, ditiones Gentilium ſunt. *Ne tranſgrediaris.* Tranſitus erit hypocriſis: etenim patet extra legis terminum, vivere more Gentilium. Denique arctiùs Didaſcaliæ. Ultra terminos legis improbi cupiunt tranſire; quia contendunt vivere ſine lege. Illorum cura utcumque tranſire, vel tranſilire vallum. Superioris, reducere & continere intra legis recinctum. Hoc opus & labor: hinc teterrimorum furor, ſtudentium libertati, & morum relaxationi. Movebuntur omnia fundamenta terræ: & ſicut aſpides inſurgunt in honorem, in probitatem, in innocentiam, in famam excellentis Superioris; qui continere ſolicitat zelo intra terminos legis. Verba oris eorum iniquitas & dolus. Ex veneno ſerpentium totum pectus. Non infirmantur linguæ eorum, ubi magis male dicentià tumeſcunt.

Pravis titulo virtutis eſt formes relaxationis.

Superior apud illos malè audit, ſi continere intra legem ſtudet.

Qui benè pugnabat, meliorem noverat artem:
Mittere qui poterat tela, diſertus erat.

Ovid. 3. Faſt. v.

12 Hi calcitrones, uti effrontes & audaces, percupiunt Prælatum (quippe ad arbitrium cordis regnat Erinnys) ſurdum, cæcum & mutum: conſequenterque à dæmone poſſeſſum; ut nonnumquam viderent dæmonibus mancipatum; quoniam moribus arridet habere pro Superiore dæmonium. Cæcus illis congruebat, ut tranſgreſsiones non videret, quas viderat. Surdus, ad voces ſcandali; quaſi peccata privarentur voce: & quamvis iaceret trita & lacerata lex; hæreret quaſi mutus non aperiens os ſuum: denique poſſeſſus à demone, qui illos tranſire permitat; ut ille tranſeat. Unde ergo hydra tot vitiorum? Ex amara radice pravæ vocationis, germinante ſursùm: igitur ſi caput unum præſecatur, ne veneno ſit in perniciem; pullulant septem. Unde in Domino tantum faſtidium? *Propter malitiam ſtudiorum eorum.* Dixi plura de eadem ſententia, *Didaſc. præc.* à *n.* 8. At quænam malignantium ſtudia, atque in eis pravitas malitioſa? Vitam recti Præſidis ut excutiant, malitiosè diſcutiunt, ſcrutantur. Propter bilem commotam & implacabilem iram; uti gladium exacuunt linguam maledicam, atque arcum pravum intendunt in rem amaram: verùm cùm nihil inveniant & ſcrutantes deficiant; alia cogitant. *Falſitas de more iactetur* (in *Exhortat. ad Monach.* infit Athanaſius) *dum nec veriſimile poteſt eſſe quod dicitur.* Tamquam ab aranea ex putridis, virulentis viſceribus procedunt retia; ut in malitia ſtudiorum oſtendant viſcera putria, ſub rutila veritatis ſpecie; verùm in ſuperbia & verborum abuſione, obſervantes vanitates, ſed ſupervacue. Hinc malignus.

Qualis optatus ab illis.

Ier. 26. 3

Illorum ſtrophæ.

Athanaſ

——Et inſidiator oberrat,
Facturus quemcumque reum.

Claud. 2 Stilic. v. 111.

13 Volant ergo falſa, non cuilibet cogitationi obvia; ni adſint malignitatis ſtudia. Malitia eſt bonum uti malum credere, aut ſuſpicari. Studia malitiæ, malum fingere: in optimumque Præſidem pravorum nota, pravæ malitiæ iurè ſignantur ſtudia; quoniam in dedecus & turgidè promunt quæcumque fingunt: ac in teſtimonium irrefragabile placet, quod primùm in buccam venerit. Ideo ut diximus, *Cogitaverunt & locuti ſunt nequitiam.* Crimina in hoc iudicio dumtaxat malignantium cogitatio. *Malus animus* (dicit Senec. *Epiſt.* 99.) *omnia in malum vertit.* Hæc ſunt ſtudia malitiæ atque pravitatis, ubi maligni *tranſeunt in affectum cordis*: igitur non dicunt, quod Superior eſt in dignitate; ſed quod vellent in dedecus eſſe. Unde cùm minimè valeant eius virtutis aſsignare deliquium, in impoſturis cordis ſaltem demonſtrant affectum; quin in adinventionibus indicent ulla peccata, ſed ſolummodò eorum cordis deſideria. *Peccandi eſt amor, non innocentiæ* (inquit Chryſologus, *ſerm.* 152.) *deſtinatus ad ſcelus, ad piaculum promptus, paratus ad crimen, cauſas innocentiæ non requirit, ius abrogat, confundit fas, nefaſque: cui nequitia eſt ſodalis, cui odioſa eſt æquitas; iniquitas ſemper amica.* Quid Prælatus dicere verè: *Hoc opus eorum qui detrahunt mihi apud Dominum*: Pſalm. 108. 20. Multa quidem pertulit.

Studia & in dedecus embolia.

Senec,

Ubi ſup

Aſtus & doli.

Chryſol

Crimina falſa tulit.

Ovid. 1 *Pont.* 1.

14 Furor pravis arma miniſtrat; & quia nolunt converti, ad commenta recurrunt, tamquam ad arma; quia Præſidis ignominia, vitæ ipſius cogitata dedecora, digna pudore; quamvis mentiatur iniquitas ſibi. *Conſcia mens recti famæ mendacia ridet.* Cùm caperatæ frontis, duræque cervicis animos vellet Ieremias reducere in legis terminos; noluerunt reverti, ſtudijs malitiæ, vitæ incumbentes ſolutiori. Noluerunt reverti, quia noluerunt. *Audite vocem tubæ. Et dixerunt: Non audiemus.* Ita vita conſtitutorum ſub lege? Ita parrheſia, & ſub vita mortali? Verba ſana nec audire? Cùm in propheta in illicita viderent obſtaculum; illicò ſerpentes adverſus eum convenerunt in unum, dicentes: Utquid hic noſtra ludricis verbis quotidiè pertundit aures, & capita quaſſat? Pereat. *Venite, cogitemus contra Ieremiam cogitationes. Non enim peribit lex à ſacerdote, neque conſilium à ſapiente, nec ſermo à Propheta. Venite, & percutiamus eum linguà, & non attendamus ad univerſos ſermones eius.* Quid non faſtidij, uſquequaquè vox, *Lex Dei, Lex Dei*, quaſi noſtræ ignotum cognitioni, Dei legem eſſe? Illi videtur huiuſmodi cantinelis eſſe homo optimus & primus orbis. Si ille defecerit, erunt alij, & præſtantiores. Non peribit lex, neque conſilium, neque propheticus ſermo. Quis hic homo? Hic noſtrum probrum, & dedecus publicum. Quando morietur & peribit nomen eius? Proh dolor! Dedecus eſt vulnera ſignare; & decus, habere? Ignominia, ſcelera facta dicere; & gloria, flagitia facere? Pudor, exleges, ut reſipiſcant, indicere; & gloriatio, exleges eſſe? Quid nos proſcindis? Quid effutis? *Mittamus lignum* (taxum, toxicum) *in panem eius, & eradamus eum de terra viventium, & nomen eius non memoretur amplius.* O miſeri! Hæc eſt hora veſtra, & poteſtas tenebrarum? Deus dereliquit eum: perſequimini & comprehendite eum; quia non eſt qui eripiat. Moriatur, ſiquidem mortuus non loquitur. Dicere à nobis deſpectam eſſe legem, etſi verum ſit; audacia eſt. Malè ſentire de adoratione idolorum, crimen profectò graviſsimum: & luenda culpa, quippe pravis in concurſu non habetur reverentia. Iò! Tradatur ergo lethali potioni, quia ſine pudore, riſibili auctoritate, loquitur; rideatque lubita perfici, etſi rumpatur. Patent malitioſa corda, & pernitiora ſtudia: equidem ſi Præſes capitones inducit in legem; damnatur ad vulnus, ad lapidem, ad virus, ad mortem.

Idem 4. *Faſt.* v. 311.

Ierem. 6 17.

Tota illorum vita, corruptela.

Cap. 18 à 18.

Et bonorum irriſio.

Cap. 11. 19.

Quanti laboris illos reducere in clauſtra legis!

15 At ſi introducitur mors, non erit cauſa? Non eſt. Formari debet ex malitiæ ſtudijs. Quomodo? *Cogitemus contra Ieremiam cogitationes.* Cauſæ non inveniuntur: ſcrutemur. Hiſpanicè. *Son diſcurſos, pero no ſeràn diſcurſos: diſcurramos.* Cogitemus ut perfectum; quicquid à nobis in opprobrium cogitatum: & cùm facilè à fatuis vel ſomnio præſtetur fides; cogitationes ipſæ non erunt cogitationes. Crimen ut globus nivis concinnetur embolio: creſcit eundo: & aſtu videbuntur vera crimina; quæ cogitationibus ſolummodò cogitata. Tranſeat ergo commetum à phantaſia in os, aliquid cogitetur contra ius; etenim ſi ſtudijs malitiæ repreſentatur à Præſide rupta lex; iam nequaquàm erunt verba, ſed clara crimina. Qui inquirunt Superiori mala, vanitates loquuntur: dolos totà die ſtudiosè meditantur: & ut deficiat, cogitando cogitationes, dedecus ſcrutantur; ſed ſcrutando ſcrutinio, à malitia non deficiunt. Hinc illorum ſpina, & in electione maior ſolicitudo de legis rectore; quàm de lege. Vaſa ſunt iniquitatis continuò bellantia. In conſilium eorum non veniat anima mea: & in cœtu illorum non ſit gloria mea; filij diaboli, inimici omnis iuſtitiæ. Exercitia Præſidium, atque tormenta virtutum. Vaniloqui & ſe-

Ubi ſup

Ab illis ſomniata deſignantur uti crimina.

ſeductores, malitiæ ſtudijs, univerſas domos ſubvertentes. Telluris inutile pondus, ventres pigri, malæ beſtiæ, fruges conſumere nati. Synagoga ſatanæ, doctores in cathedra peſtilentiæ: populus nequam, filij ſcelerati, generatio prava & perverſa: genimina viperarum, Dei gratiam transferentes in luxuriam, ſemetipſos paſcentes, convivantes ſine timore, nubes ſine aqua, quæ à ventis circunferuntur, arbores autumnales, infructuoſæ, eradicatæ, bis emortuæ, fructus feri maris, deſpumantis ſuas contuſiones; denique ſidera errantia, quibus procella tenebrarum ſervata eſt in æternum. Hoc & alia plura peiora ſunt, fuerunt & (quod turpius) erunt, ſine ſpe correctionis ex inolitis pravitatis ſtudijs: donec *pœna ſit eis prævalens ipſa mors*: incipiantque vivere, cùm inceperint mori; igitur frugi, nullus eſt qui recogitet corde. Ipſi apud Horatium, d. v. 31. fatentur.

Quam mala pecora!

S.Bened d.*cap.*2.

Virtutem incolumem odimus:
Sublatam ex oculis quærimus invidi.

Horat.

TAUTOLOGIA OCTAVA.

CIRCUNDANTES CIRCUNDEDERUNT ME. Pſalm.117. verſ.11.

EXPOSITIO LITTERÆ.

1 DE Servatore N. eiuſque hoſtium circumventionibus accipitur textus vel à Rabbinis; ut conſtet ex forti pugna, illuſtrique victoria argumentum in trophæa: igitur violentia potentiſsimè valida, in triumphum devicti victoris ducta. *Infelicem Socratem dices in carcere, infelicem Catonem vulnera ſua animoſius quàm fecerat, retractantem calamitoſiſsimum omnium Regulum, fidei pœnas, etiam hoſtibus ſervata, pendentem? Atqui nemo hoc dicere* (inquit Senec. *Epiſt.* 71.) *nec ex molliſsimis quidem auſus eſt. Negant enim illum eſſe beatum; ſed tamen negant miſerum. Academici veteres beatum quidem eſſe etiam inter hos cruciatus fatentur; ſed non ad perfectum, nec ad plenum.* Plenè felix, qui in tormentis ſurgit animo, & dum graviora patitur, dicit *Sitio.* Ioann.19.28. Inſultarunt exultantes inimici, extinctà vitæ auctoris optabili vità: at fuit ex iactu oſculana victoria. *Semper hac in re qui vincitur, vincit.* Petron. fol. 25. in *Satyric.* A Domino factum eſt iſtud, & eſt mirabile in oculis noſtris: igitur lapis reprobatus à Synagoga ædificatrice, factus eſt in caput anguli. Contra fortunam ſemper luctata virtus. Etiam citra effectum propoſiti, eius rutilat decus. *Beatum non eum eſſe* (præmiſit Stoicus, *Epiſt.*45.) *quem vulgus appellat; ſed illum cui bonum omne in animo eſt, erectum, & excelſum, & mirabilia calcantem, qui neminem videt, cum quo ſe commutatum velit: qui hominem eà ſolà parte æſtimat, qua homo eſt: qui ad leges componitur & ſic vivit quomodò ratio præſcribit: cui bona ſua nulla vis excutit, qui mala in bonum vertit, certus iudicij, inconcuſſus, intrepidus: quem aliqua vis movet, nulla perturbat: quem fortuna, cùm in eum quod habuit telum nocentiſsimum, vi maximà intorſit, pungit, non vulnerat, & hoc raro: nam cætera eius tela, quibus genus humanum debellatur, grandinis more diſſultant: quæ incuſſa tectis, ſine ullo habitatoris incommodo crepitat, ac ſolvitur.* Haud ſecùs Chriſto contigit, dum vallatus inimicis. Vidit hoſtis telis mortuum; ſed adinſtar Solis aſcendit ſuper occaſum. Dominus nomen illi. Retorqueatur Petronius, Carm.19. à v.24.

Senec. — *Felix virtus conſtantia inter tormenta.* — Petron. — Senec. — *Quis homo cadendo potens?*

—Triſtior ille eſt, qui vicit—
Namque hoc dedecus eſt populi, morumque ruina:
Non homo pulſus erat, ſed in uno victa poteſtas.

Petron.

2 Chriſtum ergo circundantes circundederunt Iudæi in propoſitum mortis; ſed tantùm circundederunt *ſicut apes*, quæ quidem vitam in vulnere ponunt quippe pungentes moriuntur. Pende ad circumventionem circuitus ordinem. Primò qui extendit totà die manus ſuas ad populum non credentem, & contradicentem; ait: *Omnes gentes circundederunt me.* Sanè: *Omnis generis homines* (ſubdit Caietan.) *contra ipſum fuerunt. Paſſus eſt à Iudæis & Gentibus, à maribus & fœminis, à ſacerdotibus & laicis, à Religioſis & ſæcularibus.* Pòſt non dicit *Gentes*: tantùm, *Circundantes circundederunt me.* Auguſtin. hic: *Benè ibi non repetitum eſt*, Omnes gentes: *quòd à Iudæis ſolis factum eſt.* Qui quidem cum viderent tot anxietates, ſimulque tot ſingulares honores, deficientes ſcrutantes ſcrutinio; cogitaverunt cogitationes ſine intellectu: igitur ſomniarunt duplicem Chriſtum, geminumque Meſſiam in illud Pſalm.79.16. *Perfice eam, quam plantavit dextera tua, & ſuper filium hominis, quem confirmaſti tibi.* Ideſt, *Virum* dextræ, uti dicit Aben-Ezra. Genebr. hic: *Meſſiam accipit filium Ephraim, ſive Ioſeph, non filium Davidis errore Iudaico, qui cum nequeant diſtinguere inter duos Chriſti adven-*

Vincentes cadunt. — Ibid. v.12. — Caiet. — *A cunctis Chriſtus illuſus.* — Auguſt. — *Duos Chriſtos finxerunt Rabbini.*